

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI WRAZ Z
TERENEM NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ
ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

2. Czas powstania

XIV, XVIII w.

3. Miejscowość

GORZANÓW

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **BYSTRZYCA KŁODZKA**

6. Współrzędne geograficzne

50° 21' 8.358" N 16° 38' 12.513" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Arnoldsdorf, Arnoldsdorff, Arnoldesdorf, Arnoldsdorf, Arnoldsdorf, Arnoldvilla, Arnoldvilla, Arnoldiulla, Arnoldi Villa, Arnnsdorf, Arnnsdorf, Arnnsdorff, Arnnsdorff, Arnolddorf, Graffen Orth, Grafenort

HISTORIA: Gorzanów po raz pierwszy wzmiankowany jest w 1341 r. kiedy to wymieniono kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny. Wiadomo również, że od XIV. Przez osadę przebiegał szlak handlowy z Wrocławia do Wiednia i Brna, już wtedy istniały na jej terenie zamek i trzy dobra lenne – dobra Ratschinof, dobra zamkowe i włości Moschenhof. Należy więc przypuszczać, że już w tym okresie Gorzanów był dużą, znaczącą w okolicy wsią. Po wojnie trzydziestoletniej osada została kupiona przez rodzinę von Herberstein. W roku 1633 wieś zamieszkiwało 32 kmieci oraz 9 zagrodników. W około 1789 r. w Gorzanów znajdowały się pałac, 6 folwarków, 2 dwory 8i 2 młyny. Przez stulecia mieszkańcy osady trudnili się przede wszystkim rolnictwem i rzemiosłem – ten stan utrzymał się również w okresie gdy świat wkraczał w okres industrializacji. Przez cały XIX w. wieś zyskiwała nowych osadników, głównie rzemieślników. Impulsem do rozwoju był również moment pojawienia się w Gorzanowie kolei (1875), co ożywiło ruch turystyczny spowodowany przede wszystkim okazaniem zespołem pałacowo-parkowym. Po 1945 r. osada straciła swój charakter letniskowy, powracając do tradycji rolnictwa.

Gorzanów stanowi przykład wsi o układzie wielodrożnym wykształconym na bazie łańcuchówki. Już w II poł. XVIII w. był wsią o zasięgu podobnym do obecnego, którego rdzeń stanowił trakt handlowy (ul. Bystrzycka i ul. Nadrzeczna). Wyraźnie zarysowało się centrum wsi z kościołem i założeniem pałacowo-parkowym. Zachowany jest historycznie ukształtowany układ ruralistyczny wraz z układem dróg wiejskich i polnych.

Stanowiska archeologiczne: AZP 10/96-24 (śląd osadnictwa, XIV-XV w.);

AZP 5/96-24 (grodzisko, wczesne średniowiecze; osada, XIV-XV w.);

AZP 4/96-24 (osada, średniowiecze)

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

16 lipca 2023 r.

Adamina Modrzejewska

1. Miejscowość	GORZANÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	BYSTRZYCA KŁODZKA	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI WRAZ Z TERENEM NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- a) zatracenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- b) przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej
- c) utrata historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego spowodowane ahistoryczną i niekontrolowaną budową nowych obiektów mieszkalnych
- d) zniszczenie, destrukcja (a co za tym idzie utrata wartości) i wtórna parcelacja zespołu parkowo-pałacowego

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- a) zachowanie historycznej dominanty w krajobrazie jaką są: wieża pałacowa oraz wieża kościoła pw. św. Marii Magdaleny
- b) prace remontowe, konserwatorskie i rewitalizacja zespołu parkowo-pałacowego
- c) zachowanie historycznych parceli – przede wszystkich w granicach dawnych dóbr i folwarków
- d) rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- e) budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kotliny Kłodzkiej
- f) prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- g) zachowanie i uzupełnienie historycznie ukształtowanych założeń zieleni
- h) zachowanie i konserwacja małej architektury sakralnej
- i) prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi
- j) prace ziemne w obrębie stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia badań archeologicznych

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., Ziemia Kłodzka, Pruszków 2018.
 Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, Berlin 2005.
 Kögler J., Die Chroniken der Grafschaft Glatz, Bd. 1, Die Stadt- und Pfarrechroniken von Lewin, Mittelwalde, Wünschelburg, Neurod, Wilhelmsthal, Stuttgart 1977
 Knie J., Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, 1845.
 Łuczyński R., Zamki, dwory i pałace w Sudetach, Legnica, 2008
 Rybka-Cegielska I., Boguszewicz M., Wiśniewska D., Studium środowiska kulturowego gminy Bystrzyca Kłodzka woj. Wałbrzyskie tom II, część I, Wrocław 1995.
Kartografia
 Messtischblatt Habelschwerdt 5765, ok. 1936 r

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

16 lipca 2023 r.

Adamina
Modrzejewska

A. Modrzejewska

